

חציו לה' וחציו לכם

מ"ב"ס (ויקרא ו' ט"ז-ט"ח)

אע"פ שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצוות עשה. לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו. אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי נסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצות היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה.

כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשך בין ובשחוק וקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה. שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. הא למדת שהעבודה בשמחה. ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות.

חייבין בית דין להעמיד שוטרים ברגלים שיהו מסבבין ומחפשין בגנות ובפרדסים ועל הנהרות כדי שלא יתקבצו לאכול ולשתות שם אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה. וכן יזהירו בדבר זה לכל העם כדי שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם לשמחה. ולא ימשכו בין שמא יבואו לידי עבירה.

מ"א"ק (ויקרא א' ק"א, ק"ב)

ונוהגים שבשבת מאחרין יותר לבוא לבית-הכנסת מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר 'בבקר', ואצל שבת נאמר 'וביום השבת' דמשמע איחור. ונוהגין להרבות בזמירות של שבת, כל מקום לפי מנהגו... ויש להאריך ולהנעים בזמירות. ואין למחות במאריך בהם אף-על-פי שהמוחה מכוון משום ביטול תורה. ומכל מקום בשבת ויום-טוב לא יאריך יותר מדי, כדי שיאכלו קודם שעה ששית.

מ"א"ק (ויקרא א' ק"א, ק"ב)

מצוות יום טוב לחלקו, חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה.

מ"א"ק (ויקרא א' ק"א, ק"ב)

דבחד קרא כתיב "עצרת תהיה לכם" ובחד קרא כתיב "עצרת לה' אלהיך", ועל-כן אמרו חז"ל דצריך לחלקו, חציו לה' דהיינו לתורה ותפילה, וחציו לכם דהיינו לאכילה ושתייה בשביל עונג יום-טוב. ועל-כן יש לגעור בחזנים המאריכים יותר מחציו של יום.

וכתבו הפוסקים דכך הוא הדרך הנכון: בבוקר מקדימין לילך לבית-הכנסת ולבתי-מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענייניו של יום ומתפללין מוסף, וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי-מדרשות ושונין עד חצי היום, ואחר-כך כשבא זמן מנחה מתפללין תפילת המנחה, להתענג בשמחת יום-טוב שאר היום עד הלילה כדי לקיים 'חציו לכם'.

כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד יוה"כ חוץ מהוצאת שבתות והוצאת י"ט

מ"א"ק (ויקרא א' ק"א, ק"ב)

מפסידי החסידות הם הטרדות והדאגות, כי בהיות השכל טרוד ונחפז בדאגותיו ובעסקיו, אי אפשר לו לפנות אל ההתבוננות הזו, ומבלי התבוננות לא ישיג החסידות... כל שכן ההנאות והתענוגים שהם הפכיים ממש אל החסידות, כי הנה הם מפתים הלב לימשך אחריהם וסר מכל עניני הפרישות והידיעה האמיתית.

אמנם מה שיכול לשמור את האדם ולהצילו מן המפסידים האלה – הוא הבטחון, והוא שישליך יהבו על ה' לגמרי, באשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו, וכמו שאמרו זכרונם לברכה במאמריהם (ביצה טז, א) **כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד יום הכפורים**, וכן אמרו (יומא לח, ב): אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימא.

וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל והגזרה היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני-אדם (בראשית ג, יט): **"בזעת אפך תאכל לחם"**. אשר על-כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו... אך לא שההשתדלות הוא המועיל, אלא שההשתדלות הכרח, וכיון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו, וכבר יש מקום לברכת שמים שתשרה עליו, ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות... אלא הדרך האמתית הוא דרכם של החסידים הראשונים: עושים תורתן עיקר ומלאכתן טפלה, וזה וזה נתקיים בידם. כי כיון שעשה אדם קצת מלאכה, משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו ולא להצטער על שום דבר עולמי, אז תשאר דעתו פנויה ולבו מוכן לחסידות האמתית ולעבודה התמימה.

מ"א"ק (ויקרא א' ק"א, ק"ב)

ואל יצמצם בהוצאת יום טוב.

מ"א"ק (ויקרא א' ק"א, ק"ב)

אבל בשאר הימים צריך כל אדם לצמצם בהוצאותיו (טור). ומקורו מהא דאיתא בגמרא 'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה' וכו', ופירש רש"י, לזהר מלעשות יציאה מרובה, שלא יוסיפו לו אלא מה שפסקו לו, עד כאן לשונו. וזהו תוכחת מרובה על זמננו, שבעוונותינו הרבים הרבה אנשים עוברין על זה ולא ישימו לב איך להתנהג בהוצאות ביתם להרחיק דברים המותרים, ורבים חללים הפילה הנהגה הרעה הזו, שמביאה את האדם לבסוף על-ידי-זה לידי גזל וחמס וגם לחרפה וכלימה... ואשרי למי שיאמץ לבבו ולא ישגיח לפיתויים וינהל הוצאות ביתו בחשבון כפי ערך הרווחתו ולא יותר.